

Пильо Д.І.,

аспірант Навчально-наукового
гуманітарного інституту Таврійського
національного університету імені
В. І. Вернадського

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УЧАСТІ ПСИХОЛОГА У СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЯХ ЗА УЧАСТІ НЕПОВНОЛІТНЬОЇ ОСОБИ

У відповідності до статті 227 Кримінально процесуального кодексу України, при проведенні слідчих (розшукових) дій за участю малолітньої або неповнолітньої особи забезпечується участь законного представника, педагога або психолога, а за необхідності – лікаря. Потреба у залученні психолога обґрунтовується тим, що дитина в силу свого психологічного, емоційного та фізичного розвитку не може захистити свої права, надати певну характеристику своїм діями або тим діям, які були вчинені стосовно дитини.

В чинній редакції КПК відсутні ознаки, певні характеристики, навички, які має мати спеціаліст, зокрема психолог, який залучається до слідчих (розшукових) дій у злочинах де дитина є одним із учасників процесу. Психологи, які долучаються до слідчих (розшукових) дій мають володіти навичками щодо роботи з дітьми і практично їх застосовувати, мають розуміти вікові та фізіологічні ознаки розвитку неповнолітньої особи, методиками щодо роботи з дітьми, які є постраждалими або свідками насильства. Окрім цього, до початку процесуальних дій, зокрема проведення опитування, психолог має ознайомитись із матеріалами справи, ознайомитись із тим місцем, де безпосередньо буде проходити опитування.

В своїй монографії Кочура О.О. зазначає, що проводилось дослідження, в ході якого було вивчення дослідження 302 кримінальних справ та проваджень, що знаходились на розгляді у судах Харківської, Полтавської, Дніпропетровської, Одеської областей, свідчать, що для участі при їх проведенні у 82 % випадках слідчих (розшукових) діях за участю неповнолітніх потерпілих запрошувались їх законні представники, у 14 % слідчі запрошували педагогів, психологів, а у 4 % слідчі взагалі порушували встановлені положення про проведення слідчих (розшукових) дій і фактично не забезпечували участь законних представників неповнолітніх потерпілих, чи педагогів, психологів

або лікарів, вважаючи, що це стосується лише неповнолітніх потерпілих і обвинувачених.

З метою зниження травматизації дитини, яка є учасником конкретного провадження, неповнолітніх осіб можуть опитувати за методиками дружніх до дитини, або за допомогою мультидисциплінарного та спеціалізованого центру, де працюють з дітьми, які постраждали від насильства або стали свідками таких дій.

Проблематика долучення психолога у слідчих (розшукових) діях з практичної точки зору, також розглянута в аналітичному звіті щодо посилення реагування та забезпечення прав дітей на захист від насильства, зокрема сексуального насильства, експлуатації, у тому числі в мережі інтернет (ГО «Ла Страда – Україна»). Зокрема, з 1253 опитаних із моделлю «Барнахаус» загалом не обізнано більшість опитаних – 829 осіб (67,5 %). Це у співвідношенні: 42,6 % (353 осіб) – поліцейські; 21,8 % (181) – прокурори; 35 % (290) – юристи та адвокати; 0,6 % (5) – судді. Методикою «Зелена кімната» обізнано та користуються нею 357 опитаних. Це дослідження показує, що не дивлячись на те, що методика законодавчо не врегульована, але є ефективною для дитини, з точки зору відсутності повторної травматизації особи, яка є постраждалою від насильства або стала свідком насильства.

Таким чином, наразі вбачається потреба у законодавчому рівні, спеціалізоване навчання для фахівців, які працюють в цьому напрямку.

Список використаних джерел

1. Кочура О. О. Неповнолітній потерпілий як учасник кримінального провадження : монографія / О. О. Кочура : за загальною редакцією доктора юридичних наук, професора О.О. Юхна. Харків : НікаНова, 2015. 249 с.

2. Посилення реагування та забезпечення прав дітей на захист від насильства, зокрема сексуального насильства, експлуатації, у тому числі в мережі інтернет. ГО «Ла Страда – Україна». 2021. URL: <https://la-strada.org.ua/download/zvit-posylennya-reaguvannya-ta-zabezpechennya-prav-ditej>.